
*papíréjszaka**

SLAVCO ALMĀJAN

Milyeneknek látjuk az embereket? Kis kémlelőnyíláson keresztül, naponta egy-két óra hosszáig, de hol vannak máskor? Mély gödrökben tűnnek el. Többé nem látjuk őket. Mit tesznek ez idő alatt? Megkísérelnek kitölteni az űrt egyféle cementtel, megnyugtatóra szánt, de egyáltalán nem megnyugtató, mesterkéltséggel történelemmel, amely végső fokon felháborító és katasztrofális. Mindezt mélyen átérzem, és megkínoz.

Claude Simon

ELSŐ RÉSZ

a kaland

Azt hiszem, tudnálak szeretni. Számomra fontos mozdulat vagy. Alvajáró párdúc.

Vajon gyorsan megöregszünk-e?

Nem ismertelek. Annyi éven át éltünk e városban, és nem ismertelek.

Mit írsz?

Regényt.

Mi a cselekménye?

Semmi.

Szépek a szemeid.

Boldog vagyok, hogy észrevetted. Sok nyelven beszélsz? Sokat utaztál?

Csodálatos a bőröd.

Hallgatlak.

MÁSODIK RESZ

az odú

Nemsokára rám találnak. De akkor már késő lesz. Különös buborékot válasszhattam, ha nem tudtak nyomon követni. Három nappal később észak felé indultak, tudták, valamikor észak felé mentem én is. Ez régen történt. Már el is felejtettem a vidék színeit, ahol albatroszként bolyongtam. Egy időre megfeledeztek rólam. Azt hitték, nekem nem fog sikerülni, sohasem sikerülhet. De kiderült az igazság és elmentek. Meghúzódtam itt, ahol először gyanították a helyemet. Jól érzem magam. E faodúban. Kissé kényelmetlen helyzetben alszom, de majd csak elmúlik. Már nem álmodom. Fogalmam sincs, miért vadásznak rám. Néha arra gyanakszom; tetszik nekik e játék; majd hozzáteszem: lehetséges. Eddig hibásan jártak el.

Emlékszem néhány növényi szépségű nőre, akik furcsa kérdésekkel ostromoltak. Modernek voltak és „new-look” stílusban öltözködtek. Mindennemű társalgást lebecsültek. Fogadáson találkoztam velük, amelyre véletlenül topantam be. Már nem tudom, hivatalos voltam-e? Hát igen, életem során megismertem néhány nőt, azonban mindeniket az ágyban. A nőt csak az ágyban lehet megismerni. Ott eléd tárja lelkét, akár a bőre alá is tekinthetsz. E nők, akiket a fogadáson ismertem meg, nagymértékben különböztek a többiektől, de nekik is minden álmuk az ágy volt. Egyiküknek, akivel teljesen véletlenül háltam együtt egy éjjel, szokása volt franciául beszélni. Igaz, ami igaz, nagyon gyatrán beszélt franciául, de én sem dicsekedhetem több nyelv ismeretével. Két kategóriába osztotta az együtt töltött pillanatokat: egyszerű pillanatokra, amikor semmiségekről és utazásokról beszélgettünk, és olyan pillanatokra, amikor egészen érthetetlen szavakat suttogott. Sokat elmélkedtem az együtt töltött éjszakákról és arra a következtetésre jutottam, hogy kivehetetlen szavai valamilyen vágyat fejezhetnek ki, amit előttem semmi áron nem mer bevallani. Szándékomban volt az egészet magnetofonszalagra rögzíteni és tanulmányozni suttogásait, de nem találkoztunk többé. Csak a nevét jegyeztem meg, semmi mást, és ma is jelent nekem valamit e név, de nem tudom, mit. Néha télen, amikor más városba utaztam, hogy felkeressem régi barátomat vagy ismerősömet, csomagként a képe velem utazik, homályos és zavaros szavai, a valótlanság közelségének érthetetlen iróniájával. Neve harangként csengett a fülemben. Azt hiszem, az egész nem más, mint túlzás, mert az emlékek is változnak, és új dimenziót nyernek, ahogyan az ember az eső elmúltával egy kis ózont is belélegez. Az az igazság, hogy az emlékek, ha nem foglalkozunk velük, értéktelenek, azonban nem azt akarom állítani, hogy csak néhány rendkívüli elmélkedő pillanat miatt fontosak. Amikor mint férfias emlékműveket, lepleztem le magamban emlékeimet, mindig megkönnyebbültem, mintha hideg vízben fürödtem volna. Merem állítani, hogy emlékeim előtt vigyázállásban álltam, mint kapitány előtt a katona. Agyamban minden elvont dolog furcsa játékot művelt. Nem könnyű megválni egy olyan emléktől, amely hivatlanul helyezkedik el az agy foteljában, és cigarettára gyújt.

Lehetetlen csak egyetlen lehetőségről beszélni. Feltétlenül több lehetőség van. Csak választni kell. Túl sok ideje jut az embernek döntésre. Ezért elhátározásai késnek. Ha jól meggondolom, el kellene hagynom ezt az odút. De megegyeztünk, hogy semmit sem hagyunk el. Amíg meg nem találnak. Így határozunk. Ok sem hagyják abba, amíg rám nem találnak. Nem árulják el közös döntésünket. Fogadalmat tettünk. Kinek? Nem tudom, lehet, hogy saját magunknak. Feltétlenül valakinek. Valaki fontos személyiségnek. Valakinek, aki úgy oszt el és szoroz bennünket, ahogy akar. Létezik-e ilyen lény? Hiszem, hogy igen, hiszem, hogy nem. Az embernek egyszer választ kell adnia. Legalább egyszer. Egyetlenegyszer. Lehet, hogy itt az odúban kitalálhat-

nék egy táncot. Odútáncot. Milyen lenne ez a tánc, nem tudom. Meglehet, a vállak vagy a szemek tánca, mindenestre, nehezen előadható. Valószínűleg gondolati tánc lenne, mert az odúban értelmetlen a lábak térbe való szökkenése. Függőleges vagy haránt irányú szökkenés. Az odú tánca kétségkívül a csend tánca. Azt hiszem, az egyszerű csendé. Ha ön találkozik egy nővel az utcán és megnézi őt, amikor ő is önmre pillant, jól figyelje meg: kezdetét veszi, a szemek, a csend tánca. Ellenben a nyugtalanság tánca is, mert nagyobb izgalommal jár, mint a lábak élő tánca. A szemek, a vállak beszélnek. Ha kitálnék egy ilyen táncot, elszórakozhatnék vele, amíg megérkeznék. Azok, akik rám vadásznak. Azt hiszi, szórakoztatna? Ördögöt, ez egy másik, szörnyű álom lenne.

Alkalmazkodnom kell. Azt hiszem, örülni fogok, hogy lehetőségem nyílt az ittmaradásra. E pipában, amelyben én vagyok a dohány. Végre, ennyi idő múlva, kigombolhatom a zakómat. A zakómat, amelyen három gomb van. Három gombot mondtam, de három lemezre gondoltam, amelyekre rövid történeteket nyomtattak. Az életben többször meggyőződtem már afelől, hogy fontos kigombolnom a zakómat. Az egyik gomb, amelyet e pillanattól kezdve a legfontosabbnak tulajdonítok, szorosan kapcsolódik egy szerencsétlenséghez. Első balesetemhez. Közlekedési balesethez. Nyár volt, és el kellett utaznom. Szabadságra készültem Eleonóra asszonnal. Megszoktuk, hogy minden nyáron otthonunktól távol töltjük szabadságunkat. Elegendő fantáziánk volt ahhoz, hogy a lehető legkedvezőbben használjuk ki. Ugyanakkor úgy terveztük, hogy minél előbb eljussunk az általunk szépnek képzelt helyre, amelyről napok óta álmodoztunk. Ezért elhatároztuk, hogy autót veszünk. Négy kereket. Eleonóra asszony és én emeleten lakunk. A mi utcánk pokol. E pokol jól látszik az emeletről. Az emberek a járdán parkolnak autóikkal, ezért a gyalogosok úgy kényszerülnek átfurakodni a házak mellett, mint a tű fokán. Így történt, miután kifizettük adósságainkat, minden elfoglaltságom az autó lett. Ismerőseimnek a városban volt autója. Használt, mondhatnám szüette kocsit vetünk. A vásárlás napján meleg volt. Rekkendő hőség. Azonnal útnak indultam. Valahova, nem emlékszem már, hova. Sokat utaztam. Városokon, falvakon haladtam át, nem is láttam az embereket, vagy ha láttam is, csak elmosódott, homályos képüket. Időből nem futotta, hogy egy-egy mosolyt is odavessek. Varázslat volt a kocsi. Vámpírrá lettem, amely rohan, hogy minél előbb odaérjen. Egy napon baleset ért. Semmi bajunk sem történt. Eleonóra asszony azonban félnékké vált, ijedezett az autótól, félt a nagy sebességtől. Ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy továbbra is vezessen. El akartam adni a kocsit, hogy úgy utazzunk, mint régebben, autóbusszal. De hiába, az autó első gyermekünk volt, két anyájú gyermek. Én is anyja voltam, Eleonóra is anyja volt.

Egyik szállóban — fél életemet szállodákban töltöttem — leszakadt a másik gombom. Megkértem egy asszonyt, aki éppen arra haladt a folyosón, tegye meg azt a szívességet, varrja fel. Este volt és le akartam menni az étterembe. Igen, mondta az asszony, értek a gombfelvarráshoz, meg lesz vele elégedve. Legyek csak elégedett azzal, hogy felvarrja a gombjaimat — gondoltam. Téglalap alakú helyiségbe léptünk, az asszony tút keresett. Hosszú ideig keresgéltem. Többször lehajolt, majd felállt egy székre. Önnek nincs túje, jegyeztem meg. Elmosolyodott. A nő, ha tút keres, rögtön elmosolyodik, amint megjegyzed, hogy nincs a kezeügyében. Igen, igaza van, válaszolta. Bezárkóztunk a téglalapba, és szeretkeztünk. Férfira vágó nő volt, aki emlékművé varázsolta az ágyat. Lepedőkből zászlót tűzött hosszú és meleg karjaira. Egyetlen problémám sem érdekelte, a filozófia még kevésbé; a testemen és annak néhány részletén kívül az égvilágon semmi sem érdekelte. Nagyszerűen érezte magát, merem állítani, csodálatosan. Mintha a tenger mélyéről jött volna elő,

frissen és sósan, mintha nem is asszony lett volna, hanem szirén, úgy van, szirén, nem tévedek. Bársonyos hangja volt, felidézte, hogyan kéri az esőt az esőidéző asszonyok, azt hiszem, csont nélküli nő volt, tűz volt az izmaiban, és földrengéseket fedezett fel. Úgy éreztem, fészkemre leltem, megfeledkeztem a világról, igazán mindent elfeledtem. De gyorsan felébredtem, és mint egy csiga, lemásztam a lépcsőn az emberek közé, akik szomorúan és gondterhelten örökké futkosnak valahova.

És végül: utolsó gombom, pontosabban utolsó igazságom. Egy napozón történt. Nem zakóban jártam napozni. Azon a napon azonban zakó volt rajtam. Levetettem, és a homokra teritettem. Megjelent egy monokinis nő, kezében óriási ollóval, és levágta a gombomat. Melle és bőre napbarnított volt. Azután vízbe dobta az ollót, és elment. Ez a gomb pedig számomra nagyon fontos volt. Mint az előbbieket is, amelyekről már beszéltem. E gombok a bőrömön voltak. Egyéb sem jár az eszemben. Az emlékek jelentős, nagyon értékes dolgok. Úgy értem, nagyszerű leckeként szolgálnak. Mindaddig, amíg el nem hagyom az odút. Sokkal többet kell elmélkednem, mint eddig, mint tegnap. De mégsem. Nem gondolok semmire. Észrevette? A kulcsot sohasem említettem. A kulcsot, amelyet születésem óta a nyakamban hordok. Soha nem említettem, bár szóvá kellett volna tennem. Semmit sem nyit ki.

HARMADIK RÉSZ

a szoba

Sok időbe telt, amíg megértettem, szobában vagyok. Aggasztó, hogy szobába vonultam vissza. A szoba négyzet alakú. Ha téglalap alakú volna, könnyebben elfogadnám. Nem szeretem a négyzetet. El tudom képzelni, papírra rajzolva még elnézegetem, de nem tudok négyzetben élni. Valami zavar benne. Lehet, hogy a tökéletes vonal illúziója. Nincs túl nagy tapasztalatom a négyzetet illetően. Mi négyzet alakú a testünkben? Semmi. Eppen ezért szép, hogy beszélünk a négyzetről, Hahaha! Ki kacag? Hahaha! Ki kacag?, ismétlem. Senki sem válaszol. Biztosan senki sem kacag. Ez nem tetszik. Valakinek feltétlenül nevetnie kell. Szomorú dolog szobában lenni. A szobában az az érzésed, minden lehetséges. A nő is más, a szódavizárús is szimpatikus. Akkor miért nem megyek le? Nem szabad. Hibát követnék el. Azonnal észrevennének. Becsukom az ablakokat is, mert lehet, hogy távcsővel figyelnek. Tőlük ez igazán nem szép. Lehet, hogy filmkamerával mindent, amit teszek, felvételeznek. Nem, mégsem hiszem, hogy ilyen trükkhöz folyamodnának. Bizonyára fáradt vagyok, de az is lehet, hogy szórakoztat ez a játék. Senki sem tud meggyőzni arról, hogy négyzetben jól érezhetem magam. Ez lehetetlen. Minden egyhangú, illetve mindent előre kiszámítottak, úgy tűnik, minden előre ismert. Nem tudom elhinni, hogy léteznek még valahol négyzet alakú szobák. Kellemetlen látvány. Szívesebben figyelem a gilisztát, amint földrepedést keresve kínlódik, vagy a méhet, amikor gyűjti a virágport. Jobban át kell gondolnom az egészet. Időmből futja. Nem vagyok holdkompban, hogy az űrre kelljen koncentrálnom. Párbeszédet folytathatnék saját magammal. De miért? Nagyszerűen érzem magam. Nem tudok belenyugodni, hogy szobában vagyok. A szoba barlang. Barlangot mondtam? Annál is rosszabb: olyan, mint odvas fogban a lyuk. Nem dicsekedhetem, hogy erről különleges véleményem lenne. Szeretem a szobákat, mert van bennük valami ünnepélyes báj. Mint a cipőreklámban. Szeretek inni a szobában. Sokat inni. Amíg elfeledkezem magamról. Amíg elfeledkezem a szobáról. A szobában az ember a veszély torkában van. Nem ismerem más szobákat. Úgy hallottam, sok van belőlük. Igen sok. Azt mondtam: igen sok? Biztosan túlzok.

Keserű ízt érzek a számban. Egy darabka mész, amelyet a számba vettem és fogaimmal szétroppantottam. Meg akartam győződni, hogy amit látok, az igazán fal. Az emberek azt mondják, a falak magasak, tőlük semmi sem látható. A valóság az ő leírásuknak felel meg. És ha meszet szopogatsz, érzed, hogy keserű. A falak valóban végeláthatatlanok, és vastag tömböt képeznek. Végül azt kell hinnem, hogy mindenütt megtalálhatók. Jobban meg kellene értenem ezeket az áthatolhatatlan falakat. Bár elég későn, de rájöttem, hogy én is felhívhatok valakit telefonon. Kezem ügyében van a telefon. De kit? Úgy látszik, előlről kezdődik a játék. A nullától. Újból ugyanaz az út. Újra, újra, újra. Az ötlet nem vált be. Más megoldást kell találnom. Várnom kell.

Az egész csak bizonyos ideig tart. Azután meg lehet szokni. A kilencedik emeletre való felmászást is, amikor a lift nem működik. Azt is, hogy nyitott ablaknál aludj, az utca felőli szobában, és az utcán ördögök száguldozzanak. Meg lehet szokni a cigaretta- és benzinfüstöt. Az ember végül megszokja, hogy minden pillanatban szavak mérgezik. Nem nehéz megjegyezni, hogy a Vasbeton utca 67. szám alatt lakom, a 9-ik emeleten, a 103-as lakásban. Igen, a 9-ik emeleten, pedig mindig a 12-iken szerettem volna lakni. Megpróbáltam lakást cserélni barátaimmal, akik a 12-ik emeleten laktak. Nem, mondták, önnél az erkély két centiméterrel keskenyebb. Így nem maradt más, továbbra is a Vasbeton utca 67. szám alatt, a 9-ik emelet, a 103-as lakásban lakom. Valójában éjjel nem tudtam aludni a zajtól, a villamosoktól. Reméltem, majd csak megszokom. Megszoktam, de nem úgy az idegeim. A barátaim arra kértek, meséljem el, hogyan viselem el a zajt. Tudja, mit válaszoltam? Nincs zaj, csak mi vagyunk. Úgy vélték, nagy dolgot mondtam, én azonban meg vagyok győződve, hogy valójában nem mondtam semmit. Amikor otthonról több napra elmentem valahova, ismeretlen városba, nagy szállókban a 9-ik emeleten kerestem szobát, hogy otthon érezzem magam. Kibirhatatlan voltam, amikor ugyanazokat az álmokat szerettem volna álmodni. Mostanáig kilenc lakásban laktam. Beteg vagyok, ha bizonyos időn belül nem változtathatok lakást. Ilyenkor a mostani helyzetemhez hasonló dolog történik velem, nem tudok kimenni a szobából, a falak között maradok. Eleonóra asszonynak tetszenek a problémáim. Ő még többet tudott a lakásokról, házakról, olyan részleteket tudott, amelyeket én soha nem ismertem, például a fürdőszobáról. A fürdő nem igazi fürdő, mondta Eleonóra asszony, ha a térsége nem engedi meg, hogy kényelmesebb legyen, mint a szoba. Ott úgy kell érezned magad, mint az utcán, a magánutcádban. Hogyan, kérdeztem, a magánutcámban? Igen, hát nem érted, a fürdőszoba az izmok és idegek löversenytere. Nem értem, mondtam. Ekkor Eleonóra asszony arról beszélt, hogy nem vagyok elég pihent, különben meg kellett volna értenem, mit akart mondani. Mindazokkal, akiket a szobámba felhoztam, véletlenül találkoztam össze. Úgy vélték, tetszik nekik, ők is hasonló szobát szeretnének, a falak megfelelnek absztrakt képeknek, meleg lakás, minél többet szeretnének nálam lenni. Mi szépet találtak a négy fal között, nem tudom. Nem is kérdeztem, mert legtöbbször banálisak és unalmasak voltak. A lányok általában a konyhát nézték meg, és nevettek, mintha hímvesztőt láttak volna a jégsekrény vagy a tűzhely fölé felakasztva. Amikor tizenöt-nél többen gyűltek össze, nagyon szűk lett a hely. Nem lehetett járni, végignyúltak a földön, mások a kerékpárjukat is felhozták, mivel kerékpárral jöttek. Ilyenkor sok alkoholt kellett vennem, főleg konyakot, nagy részük ezt fogyasztotta, de nem az íze miatt, a neve miatt. Ejjél után kezdődött a dínomdánom. Néhány barátómnak az volt a szokása, hogy észrevételeit rúzzsal a képekre, a kályhára, az ajtóra, a falakra, a televízióra írta. Másnap futhattam asszonyért, aki kitakarít, én pedig az első autóbusszal más városba utaztam, szállodai szobát béreltem, és arra gondoltam, léteznie kell a világon egy csendes helynek, mint amilyen az odú vagy a barlang. A szállodában sokat tudtam írni. Feljegyeztem bizonyos dolgokat, mert én is vágytam feljegyezni olyan szavakat, amelyeket jelentős alkalmak-

ra tartogatok. Valójában nem tudtam, melyek a hasznos dolgok. A szám az alkoholtól és dohánytól bűzlött, keserű volt. Pórusaim is dohánnyal teltek meg, és néhány napig sétálnom kellett, hogy megérezzem a levél és a fű illatát. Mikor szobámba visszatértem, az ajtóban különböző papírdarabkákat találtam, amelyekben barátaim kérdezték, miért mentem el így, észrevétel nélkül, és mikor folytatjuk a rendezvényt, amelyet elkezdtünk. Megértettem, hogy happeningekről van szó. Igen, a szobám nagyszerű színpaddá vált. Nem, nem unalmas pihenőhely volt már, hanem egy színpad. Zsebszínpad. Jó, jó, de készüljünk fel az újabb rendezvényekre. Úgy tűnik, jó szervező lehettem, mert sem rendezője, sem szövegkönyvírója nem voltam ezeknek az előadásoknak. Én csupán biztosítottam a díszletet, hordtam a kellékeket, és tapsoltam. Egy délután valaki bekopogott. Miért nem csengetsz? Én kopogni szoktam, mondta a szőkeség. Igen, szőke nő volt. Nem tévesztetted el véletlenül az emeletet?, kérdeztem. Nem, pont ide jöttem. Ide, hozzám? Igen, hozzád, az együtteshez tartozom, mondta. Jó, tessék, itt az öltöző, öt perc múlva kezdetjük.

Valaki kopogtat. Ugyanúgy, mint tegnap. Először kétszer, majd háromszor. Ki az?, kérdezem. Halkan kérdezem, ki az. Hangosan kérdezem, nagyon hangosan, már kiáltva. A barátod, válaszol valaki az ajtó mögül. Lehetséges, szólok, lehetséges, hogy te vagy a barátom? Nem ismerem a hangodat. Nagyon régen találkozhattunk. Elindulok az ajtó felé, de idejében megállok. Kérdeznek még valamit? Miért zavar éppen most? Mit kérdezhetnék tőle? Hány éves? Nevetséges lenne. Miért édekel, hogy hány éves? Hány foga van? Megtudhatnám, volt-e beteg vagy nem. Nincs, egyáltalán nincs mit kérdeznem. Kinyissam? Ők lehetnek. E hang mögé rejtőztek. Ne, mégse nyissam ki! Nem is nyitom ki. Érzem, amint helyezkedik a nyelvem, választ formál. Összeszorítom az ajkaimat, nem szólok. Ha megszólalok, mindent elrontottam. Az ott kint sem kopog már. S nem hallatja hangját sem. Fülelmet az ajtóhoz szorítom, lehet, hogy elment. És ha pisztolya van, és el-süti? El, minél messzibbre az ajtótól! Léteznie kell más módnak is, hogy felfedezzem, ki van odakint. Megéri-e vajon, hogy egy szóért itt maradjak, egyetlen szóért, amelyről azt sem tudom, képes vagyok-e kiejteni. Elment, semmit sem hallani. Nem, nem ment el. Kihúzta a pisztolyt a tokból. Most el-süthetné. Lelőhetné. És ha megöl? Eltűnhetnék ekképpen is. Oda le, a padló alá, a földbe. Nem megyek ki e falak közül, az anyémek, ismerem őket, nagyszerűen érzem magam köztük, megcsókolom őket. Íme, megcsókolom a falakat. Nem, nem megyek ki, lőj, ha akarsz! Lőj, te ostoba, nem hallod? Lehet, hogy süket. Nem tudom, van-e süket barátom. Lehet, hogy örömhírrrel érkezett. Tegyük fel, hogy el sem jött, vagy egyáltalán nem létezik ajtó. Elkezdtem csókolni a falakat. Először az egyik falat, azután a másikat, lassan, mint asszonyi vállakat. Lehet, hogy még hasznomra válik, gondoltam. Lehet, hogy már régóta csókolnom kellett volna a falakat. Mozdulatlanok voltak. Mintha vártam volna, történjék valami, egy mozdulat. Meleg van, és azt szeretném, ha minden maradna a régiben. Lehet, hogy ez jó alkalom önelemzésre. De mégsem, nem járnék el helyesen. Nem lenne értelme az egésznek. Álomom megvalósult. Arra vágytam, hogy e szobába jussak, és íme, itt vagyok. Arra vágytam, hogy idejussak és elmondhassam: nekem is van szobám. Telefonra is vágytam, íme, telefonom is van. Végre nekem is van telefonom. Eddig mások szobáiban laktam. Azokba hívtam meg a barátaimat. Eddig mások telefonját használtam. Ezen a telefonon keresztül beszéltem valakivel. Egy ismeretlennel, aki megígérte, hogy feleségemnek szerez állást. Azt mondtam: feleségem? Nős vagyok? Most, amikor saját szobám, külön telefonom van — havonta fizetni kell érte valamennyit —, nem hívok meg senkit, nem telefonálok senkinek. Közöttünk híd van, amelyen találkozni fogunk, de amelyen kecskegidákhoz hasonlóan megyünk egymással szembe. Ők számolták fel a hidat, nem én. Egyetlen hidat sem

robbantottam fel, mindig építettem a hidakat, vagy legalább anyagot adtam hozzájuk. Azt hiszem, még nem jutottam fel a csúcra. Ön észrevehette, ha a szegel fejével állítja a földre, hegyével az ég felé, aztán a közelébe tesz egy hangyát, de hangyát és nem legyet, a hangya megpróbál felmászni a szegre. Amikor a hegyéhez ér, megáll, és visszatér. A hegyén egy pillanatra elképedve tétovázik, nem érti meg, hogy a csúcson van és nem maradhat ott tovább. Ehhez hasonlóan az ember is vágyik felmászni a szeg hegyére. Eleonóra asszonnyal nagyon szépen el tudunk beszélgetni erről. Eleonóra asszony szereti a szegelt.

Hosszasan oktattam magam: figyelj, nem vagy szobában, miért izgulsz, itt biztonságban vagy, ide nem ők hoztak téged, nem magadtól jöttél, úgy lehet, véletlenül kerültél ide. Kiválasztottad e helyet, őrizd, becsüld meg, s ne hagyj legyőzteni magad, mássz fel, próbálj felkapaszkodni a falakra. Lehet, hogy a mennyezet puszta a képzelet szüleménye. Feljutsz, kiszabdultál, megmenekültél. Rajta, előre hát, kísérelj meg minél előbb. Meg akarnak menteni; a falakat — mint amikor ujjadat a karikagyűrűtől szabadítanád — lehúzzák rólad. Érzem, a falak megnyúlnak, egyebet sem, csak azt, hogy nyúlnak. És ez elegendő is, azt hiszem, elegendő. A falak között már nincs az a valami, amely a felszínre törhetne. Semmi sincs. A csontjaim, érzem a csontjaimat, amint kilopakodnának izmaim alól, hogy az ablakra köpjének. Ezek előbújtak, hogy megnézzék, hány óra lehet, mondom magamban, és elalszom.

NEGYEDIK RÉSZ

a lift

A liftben tértem magamhoz, emeletek között. A jelek szerint régen megállhattam, mert szomjas voltam és úgy éreztem, hogy kifutok a világból. Talán jó, hogy megálltam. Itt jut idő mindenre, az utóbbi időben történt dologról gondolkodom. Azt hiszem, sok minden történt velem. Nehéz, nehéz, nagyon nehéz sorban végiggondolni az eseményeket. Egy árnyék járt az eszemben. Lehet, hogy a saját árnyékom. Nyilvesszőként haladt a sugárút felé, én meg futottam utána. Attól tartottam, nem érem utol. Félttem, hogy elveszítem. Fák és egy szoba mellett haladtam el. Vagy csak úgy tűnt, mintha fák, illetve szoba lett volna? Biztosan másvalami volt. Ha jól megdondolom, sem fa, sem szoba nem lehetett, hanem valami nagyon ismert dolog. Lehet, hogy valami, amivel már találkoztam az életben, valahol messze. Fürdőruhában voltam. Úgy emlékszem, éppen a fürdőből jöttem. A hajam nedves volt. A nadrágzsebemben semmi más nem volt, csak egy ötdináros. Gyűrött volt. Ki tudja, mióta hordtam a zsebemben. Lehet, hogy valaki észrevétlenül csempészte oda be. Ki lehet az az őrü, aki pénzt tesz a zsebeimbe? Nem tudom megbocsátani magamnak, hogy eddig nem költöttem el. Hányszor megtehettem volna! Egész napokat töltöttem a pénznyelő gépek mellett. Nem, nem tudtam róla. Szörnyű. Kincset hordtam a zsebemben. Az igaz, hogy ezzel a bankjeggyel nem vehettem volna drága dolgot. Valakit meghívhattam volna, megnézhettem volna egy filmet. Hány alkalmat szalasztottam el egy darab papír miatt! Az igaz, hogy egy bankjegy okozhat vihart is, de az is előfordul, hogy semmit sem jelent. Végül is egy bankjegy az én helyzetemben teljesen értéktelen. A lift nem moccan. A papír nem tudja megmozdítani. Ez a bankjegy tehetetlen papír. Jobban érzem magam folyosón vagy hordóban. A nyugtalanságom oka a bankjegy. Megvizsgáltam, valóban egyszerű papír. Sok papír megfordult már a kezeimben. Lehet, hogy értéktelen papírok. Nem hatódtam meg. Legnagyobb hatással volt rám a fehér papír. Élőlényhez hasonlít. Valótlán lényhez. Egy-

szer egy nő papírblúzban jött hozzám. Megértettem, a papír már nemcsak használati tárgy, hanem azon néhány óra díszlete is, amely alatt elrejtjük testünket. Képeim mindig szegényebbnek tűntek, ha nem a papír állt a központban. Semmi sem szórakoztat jobban, mint a papír. A fa kevésbé, a kő egyáltalán. A legkisebb papírdarab jelenlétében is biztonságban érzem magam. Egyetlen darab, mondom, ha nem nagyobb egy négyzetcentiméternél sem. Mennyire egyszerűnek tűnik megérteni a papírt. Az emberek a papírnak köszönhetik, hogy gondolkozni kezdtek. Képzelnünk el egy elvesztett, értékes bankjegyet. Működésbe hazhatná az agyat, gépezetté formálná, természetesen, ha az ember nem filozófus módjára él. Őszintén szólva, egy papírdarab a felhőnél is több esőt hozhat.

Jól elrejtöttem, így nehezen tudnak megtalálni. Tudom, most már biztosan tudom, mit akarnak. Arra akarnak kényszeríteni, hogy hozzájuk hasonlóan gondolkodjam. Ezt akkor fedeztem fel, amikor egyikük azt kérdezte: létezik-e más igazság a halálon kívül? Mást nem tudsz kérdezni, mondtam. Akkor kezdődött a hajsza. A halálon kívül semmi más nem vár felfedezésre. Miért létezik akkor a múlt, jelen és jövő? Nem kellene ilyen kérdéseken gondolkodnom. A kérdések zártak a liftbe, igen, a kérdések, különben máshol lennék, lehet, hogy a sziklaparton egy szoknya körül forgolódnék, vagy forróbb pillanatokat élnék át egy has pihepárnájában, amely nem vár egyebet, mint az őt benedvesítő hímét. Valami logika létezik mind ebben az örültségben. Kezdetben sokat hallgattam, fájt a hallgatás, és a némaságban, amelyet más csenddel termékenyítettem meg, magyarázatot kerestem. De hiába, ez a csend órája volt, amivel az idő már nem gondolataimért haladt. Már nem a megszokott gondolataimban éltem. Azután beszélni kezdtem, olyan szavakat mondtam, amelyekről nem tudtam, honnan jöttek, de jöttek, mint vizek, mint madarak vándoroltak egyik helyről a másikra, és egyesek megálltak, nem mindenik, csak egyesek, és én használtam őket, néha eldobtam, mint egy papírt a kosárba. Hibát követtem el. A szóra éhes ember nehezen nyeli le a szavakat. Tudom, hogy újból hallgatnom kell. Jócskán hallgatnom kell. Zsákba bújok újra, és ott maradok, amíg feledésbe nem merül minden, minden. A zsákra por telepedik, mint a márvány és csak az éjszaka marad. Olyan kirakathoz hasonló éjszaka, amelyben semmi sem látszik.

Egy napon semmire sem tudok majd emlékezni. Semmire, az esőre sem, az utcámra sem. Jó volna, ha ez minél később következne be, az a nap minél később jönne el. Amennyiben váratlanul érkezik, rettenetesen fogom érezni magam, nem fogom tudni, mit tegyek. Biztosan szörnyű elfelejteni a fát, amelyben egy éjszaka aludtál, elfelejteni az égtájakat, barátokat. A jövő furcsa, mondhatnám kíméletlen, ha egyáltalán létezik. E körülmények között a tudatalatti újra időszerűvé válik. X városban kellett volna maradnom, ott mindennap jártam kiállításokra, itt nem. Itt új szokásoknak hódolok. Várom a szombatot, hogy kopogtasson Eleonóra asszony. Sokat utazik, és csak minden szombatot jön. Kopog, nem csenget, mint a többiek. Azonnal összeülekezünk. Türelmetlenül, rendkívül türelmetlenül. Eleonóra asszony tüzet hoz magával, ha eljön a szombat, teste szinte izzik, az enyémet is felgyújtja, és örülten közeledek hozzá, szinte eszeveszetten. Senki sem köt le annyira, mint Eleonóra asszony. Nem a férjétől jön. Régen elvált, közvetlenül házasságkötése után. Azt mondta, nem megy férjhez soha többet. Örültem ennek. A házasság elévült intézmény. Eleonóra asszony csodálatos. Mielőtt megismertem volna, már halott volt. Hogyan? Nem volt halott, csak létezett, lehet, hogy más számára létezett, számomra nem. Most csupa élet, ő a világ közepe. Ő az én fülem, amellyel hallom a vonatfüttyöt, a villamosok váratlan fékezését. Elbújt a ködben, e sötétben, lehet, hogy itt van

mellettem, de nem, éreztem volna, hogyan lélegzik, a lélegzését megéreztem volna, együtt lélegeztünk volna.

Néhány napja tapasztalom, hogy nyugtalanítanak az épületbe hozott új eszközök, valamilyen gépek, nem mindennapi gépek, elektronikus számítógépek, vagy ehhez hasonlók. A tűzhely is nyugtalanít. Amikor kijöttem az utcára, sokkal több autót láttam, mint azelőtt, nagyobbakat, furcsábbakat. Nem tudtam azonnal átszelni az úttestet, igen sok autó volt. Amikor másodszor próbáltam átmenni, megismétlődött a jelenet. Nyugtalanúságom akkor kezdődött, amikor nem tudtam átmenni az úttesten, erre nagyon jól emlékszem. Visszaszaladtam, és azt hiszem, egy odúba rejtöztem, ahol csodálatosan éreztem magam. Itt is jó, akárcsak az odúban, elmondhatom, hogy biztonságban vagyok, senkihez sem szólhatok egy rossz szót sem. Észrevettem, nagyon jól láttam, hogy amint szóltam egy szót, bármit, amivel kifogásoltam az újonnan hozott gépeket, megütközve néztek rám. Tessék?, kérdezték, és üldözőbe vettek. Mindnyájunknál dobozok voltak, amelyekből hang hallatszott, rendelkezések; üldöztek, hogy nekem is adjanak dobozt. Nincs szükségem dobozra, egyszerű gondolataimmal akarok maradni, az igaz szerelemről, Eleonóra asszonyról akarok gondolkozni, lehet, hogy megtalálnám őt. Igen, Eleonórával, csak Eleonórával akarok lenni, azok a dobozok nem kellene, megvannak a saját kazettáim, ezek jók, nem beszélnek, nem parancsolnak.

ÖTÖDIK RÉSZ

a sugárút

A sugárút közepén állok. Hol kezdődik a sugárút? Hol van a vége? Nem, nem tudom, hogyan jutottam ide. Mindenesetre nagyon nehezen, mondhatnám rendkívüli, fáradságos módon. El akartam kerülni a sugárutat. Nem lehet kikerülni. Más irány nincs. Én nem tudtam felfedezni. Azért figyelmesebbnek kellett volna lennem. Így, habár egyedül vagyok, a sugárút közepén kényelmetlenül érzem magam. Nem halad át rajta egyetlen autó sem, amely nyugtalanítana, azaz zavarna. Pihenhetek. Igen, most pihenhetek. Eszembe juthat az odú. Jó volt ott. Itt megkérdezhetik, honnan jöttem. Sok kérdést tehetnek fel. Megtudhatnák, hogy idegen vagyok. Roppant veszélyes a sugárút közepén egyedül lenni. El kellene mennem, de nem merek. Lehet, hogy ezen a sugárúton kívül semmi más nem létezik. Ez az a kör, amelyből ki akarok törni. Rajta kívül szeretnék állni. Úgy gondolom, odakint melegebb van. Nem azt akarom mondani, hogy ott több a levegő. A körnek van egy érzékeny pontja. Csak meg kell találni. Ezen a sugárúton az ember tölcserben érzi magát. Mintha injekciós tűben lenne. Várom a nyomást, hogy előbbre haladjak. Azt mondtam, előbbre? Mit jelenthet a szó: előre? Ha valamilyen erőfeszítést, ha egy lépést tennék, történe-e valami? De merre lépjek? A szemek irányába? A sarkak irányába? Létezik-e más irány? Nem, nem kell elárulnom a pontot, ahol tartózkodom. Egy óvatlan mozdulat lehet, hogy mindent megsemmisítene. És ha jönnének? Ha jelt adnának? Itt kell lenniök valahol ezen a sugárúton. Lehet, hogy tíz kilométerre innen. Ilyen hosszú lenne ez a sugárút?

Ha valaki kinézne az ablakon, vagy megállítaná az autót és egy szót szólna hozzám, valamilyen mozdulatot tennie és én megreznének, új reményeket keltene a visszatérésre. Tévedek, biztosan tévedek, nem lehet, hogy e végtelen nagy városban nincs még egy olyan ember, mint én, még egy élőlény, aki ugyannerre a dologra vágyik: elmenekülni; egy nő, aki új életet szeretne kezdeni, új nyelvet beszélni, menekülni ezektől a felemás, gépies ér-

zésektől, amelyek mindinkább belefészkelik magukat a húsomba, csontjaimba, a bőrömön tenyésznek, mint gombák. Azonnal megértettem, egyik autó sem fog elütni, semmilyen fizikai fájdalmat nem fognak okozni, ők tudják, nem hagyom el a pontot, amelyet kiválasztottam, mert a legkisebb mozdulat is, egy előre ki nem számított gesztus elegendő lesz számukra, hogy tudomásul vegyék, beleegyeztem, belépek ebbe az örült folyamba, az öntudat folyamából a gépies tárgyak folyamába vetem magam. Ez egyik módszerük arra, hogy rákényszerítsenek, magam döntsek, jól megszervezett színjáték, de tévedtek, rettenetesen tévedtek. Most már világossá vált: megakadályoztak a feljutásban, a csúcs megmászásában, abban, hogy átkeljek az úttesten, tudták, amint a túloldalra kerülök, minden befejeződik, nem vethetnek újabb próba alá, ez az egyetlen lehetőségük. Meg kell szoknom e tájat, amely valóban vonzó, azonban hideg, merev, hiányzik belőle a susogás, mintha egy csomag megfagyott érzéssel megrakott kerékpár haladna el.

Nemsokára késő lesz bármit is elmesélni, más történeteket mesélni, más személyre emlékezni, barátira, az is lehet, hogy a hegedűs barátomra, akinek a hegedűjén kívül senkije, semmije sincsen, egy vagy két hegedűje van, de ez teljesen lényegtelen. Volt neki is egy nagy szerelme, azonban a nő néhány év múlva elvált tőle, elfeledte barátomat, de az is lehet, hogy még nem, de egy napon el fogja felejteni, ha nem lesz túl késő; barátom nagyon tehetséges és szomorú, azt hiszem, elégedetlen, lehet, hogy ilyen a természete, azonban nem hiszem, más az ő helyében kiábrándított volna minket, ő nem, neki van hegedűje, nemrég tranzisztort is vásárolt, van néhány nője is, akiket kecerész, és mások, akik útána futnak; mindnyájan keresik a maguk szórákozását, ő jól tudja szórákoztatni az embereket; egyszer szeretkezés közben hegedült. Nagy problémája volt a lakás, egy tágas lakás kellett volna, nem tudott kagylóhéjban élni, térre volt szüksége, nagy térre, hogy húrjai kedvenc hangjai után eredhessenek, kedvére járjon-keljen a szobában, a szekrény mögött, vagy mindezek után kint az erkélyen is. Nem tudom, e pillanatban hol lehet, soha nem lehet otthon találni, lehet, hogy újra bezárkózott egy nővel a fürdőbe és elaludt, lehet, hogy más városba utazott, hogy vesz még egy hegedűt. Van egy ember a fővárosban, akinek sok hegedűje van; minden pénteken elmegy hozzá, hogy játszódjon rajtuk; annak az embernek nagyon sok hegedűje van, körülbelül hetven, árulja őket, nagyon sok pénzt kér értük, nem tudom, honnan szerzi be, van egy Stradivarija, a hegedűs barátom nem hiszi, hogy Stradivari, hazajön a fővárosból és napokig szomorú, hogy nem tud hozzájutni egy jó hegedűhöz, nem kell Stradivarinak lennie, lehet más is, csak megfelelő, ujjaihoz való legyen. A barátai járnak hozzá, ismerik már, megpróbálnak eladni neki drágán harmadrendű hegedűket, néha becsapják, de nagyon ritkán. A nőknek, akikkel szeretkeznek, a hangokról beszél, azok nem értik, de szórákoztatja őket, mert még soha nem hallottak történetet a hegedűről és a hangokról, minden alkalommal új mesélőt fedeznek fel benne. Nagyon jó ember, akarom mondani rendkívüli, eszkimó, meghív magához, és átadja neked a lányt, akit szeret; ő az az ember, aki a barátságért mindent odaad, nem tudom, lehet, hogy csalódott, lehet, hogy még az elsőt szereti, meglehet, soha nem beszélt erről, néhányszor már el akart menni külföldre, hogy megkeresse őt, azt hiszem megtalálná; most más dolgok foglalkoztatják, érdekli egy hegedű, meg a lányok, akiket még nem ismer, nagyon szomorú, hogy nincs autója, hogy nincs autója és sok pénze. Miért mesélek róla? Egy napon, amikor tőle jöttem, találkoztam Mileta-val, akinek teknősbékája volt, nem tudom, ki hozta neki, lehet, hogy maga jött, soha nem mesélte el e teknősbéka történetét, de emlékszem, minden alkalommal, amikor hozzá mentem, játszottunk a teknőssel. Rendszerint mi négyen voltunk: Mileta, a hegedűs, egy másik lány és én, és mi

négyen leültünk törökülésbe, a teknőst középre tettük, mindenikünk egy kontinenset képviselt, egyik az élet kontinense, másik a halál kontinense, a többi a szerelemé és a boldogtalanságé volt. És a béka majdnem mindig az egyikünk által képviselt szerelem kontinense felé indult. Egy napon a béka eltűnt, eltűnt és ugyanazon a napon a szerelem is megszűnt a hegedűs és szerelmese között. Egy félreértett játék közepette történt az egész, de így történt. Most szeretném, ha újra ugyanabban az összetételben találkozánk, egymás mellett lennénk, hogy megmentsenek, ők meg tudnának menteni, de nem tudom, hol vannak; találniuk kellett egy másik teknőst, és biztosan más valaki képviseli a szerelem kontinensét.

Ezek az elhaladó emberek valami furcsa dologgal leptek meg, nem tudom, jól megfigyeltem-e, sok autóban láttam magános embereket, akik valamit beszéltek, de vajon kivel? Velem nem, saját kocsijukkal beszéltek, és az autó bizonyos hangokat hallatott, amelyeket, úgy tűnt, megért az ember, úgy láttam, nevet, azaz mosolyog, és a mosoly párbeszédre utal. Régebben láttam, azt hiszem, régebben láttam, nem emlékszem már, egy ember a jobb kezében tartott szerkezettel beszélt. Azt hittem, csak próbára akarnak tenni, most azonban értem: az ember és a gép kitűnően megértik egymást; egyedülálló vagyok, aki még nem értem ezt a nyelvet, nem tanultam; lehet, hogy azok a dobozok jó tolmácsok, fordítók az ember és a gép között, de én nem fogadom el őket; szívesebben visszatérnék kazettáimhoz, amelyekben nem tudom, mi van. Lehet, hogy semmi, lehet, hogy fű, lehet, hogy tiszta papírok elképzelt regényemhez, lehetséges. Hogyan jutottam el ebbe a városba, vajon élni tudok-e majd, élni a jövőben, nem, ebben nem reménykedhetek, a mai napig rendre találkoztam a kávéházban a barátaimmal, a mai napig még kedves asszonyok karjai közt voltam, akik nem voltak különbek a számomra már ismerős asszonytól, semmi szokatlant nem vettem észre.

Lehetséges, hogy mégiscsak eltévedtem, mégsem találom meg, amit keresek. Az emberek örömmel veszik tudomásul, sőt várják is, hogy valaki eltévedjen, főleg azok élik ki magukat ebben, akik a siker megakadályozásán fáradoznak. Az ember nem hal, a víz nem eleme, de ha mégis eltéved saját vizeiben, nem gondolkozik halként. Mégis rend volt, majdnem tökéletes, úgy tűnt, mindnyájan azonos sebességgel hajtanak, ugyanazon fejmozdulattal, ugyanazon pillanatban emelik fel a talpukat; sablon volt. Azoknak a szeméből, akik mégis rám pillantottak, tekintetükkel kérdezve, mit keresek itt, bár tudták, mit keresek és hogyan jutottam e pokol közepébe, irigységet lehetett kiolvasni. Valamikor e sugárúton kiabálhattam, futhattam, sétálhattam éjjel, 24 órakor mezítláb, versenyt futhattam az utcát locsolókkal, tüzet gyűjthattam téli éjszakákon az utca közepén a barátaimmal együtt, és minden nagyszerű volt. Ami történt, csak velem történt, szigorúan őriztem emlékeim minden részletét, rejtve őriztem magamban, mint íróasztalban; a tenger mélyére rejtve, mint gyöngyragylót; szerettem ezeket az emlékeket, amelyekkel a sugárúton találkoztam, amelyek itt születtek és a szemeim előtt érlelték meg gyümölcseiket. E sugárúton fejlődtem, nagyon jól emlékszem, ahogyan egy történet kiteljesedik egy oldalon, aztán elhagyja, és másakra megy át; én is hasonlóan: a sugárút volt az oldal, amelyet állandóan olvastam, amelyhez, minduntalan visszatértem, és nem tudtam kívülről megtanulni, mert minduntalan új helyzetek jelentek meg, új szereplők, akik arra készítették, hogy előlről kezdjem. Mindig a nulla volt, ahonnan számolni kezdtem, egy, egy, kettő, kettő, ahonnan valakihez fordulni akartam, ön, ön, te, te, ha valaki tekintélyes emberrel szerettem volna beszélni, ők, ők, mindez ismétlődő asszonyi sóhajhoz hasonlított, oh, oh, ah, ah, így, így; tudtam, ezen a sugárúton sok emberrel találkozhatom, akik véletlenül haladtak erre, akik semmit sem vettek észre, azt sem, hogy

a sarkon új újságárus bódé jelent meg, azt sem, hogy fánksütőt szereltek fel.

Azok a dobozokkal mind jobban közelednek. Íme az egyik, mind közelebb jön, nagyon jól látom, ismerem, már sokszor láttam, mind közelebb jön a dobozával, vajon komputer vagy radar, mindenesetre üzemelő műszer, az autók közt jön, őt sem ütik el, az egész mintha rajzfilm lenne, mondtam én ezt, kipróbálom az izmait, rendben van minden, csak várnom kell, sok türelemre van szükségem, íme, már itt is van, olyan közel, hogy cselekednem kell; villámgyors mozdulattal a dobozra vágok, az összetörik, és szokatlan dolog történik; minden megáll egy pillanatra, mindjárt jobban kezdem érezni magam, kezdetét veszi a visszafelé történő mozgás, az autók visszafelé mennek, azok a dobozokkal eltűnnek a láthatáron, a templomtorony órájának mutatói visszafelé haladnak, gyorsan, nagyon gyorsan. Megértettem, hogy valami rendkívül fontos dolog történik, mintha egy lehetséges múltba tértünk volna vissza; igen, ez helyes kifejezés, a jelenbe tértünk vissza, minden összetört, mint egy gipszszobor; hideg és valószínűtlen jövőben léteztem, az egész eltűnik, mint metafizikai alagútban; íme, az első ember is kijön az utcára, és elindul egyenesen; a második is megjelent, egy nő a második; íme egy ismerős, köszöntjük egymást; egy ismerős: Eleonóra asszony, Eleonóra, kiáltottam, Te vagy az, mondta, és futottunk egymás felé. Mi történt, kérdezte Eleonóra asszony. Semmi, semmi sem történt, mondtam, igazán semmi. Jó, hogy semmi sem történt, szolt Eleonóra asszony, jó, hogy semmi sem történt. Csak mese volt az egész, amelyet állandóan ismételt. Most már elég. Egy szó, egy betű maradt még. A.

HATODIK RÉSZ

a felfedezés

Úgy tűnt, először értem, aztán mintha mégsem érteném. Szoríts meg erősen. Így. Így. Lehet, egy napon mindent elfelejték, amit meséltél. Szerelmes lettem beléd.

Mesélés közben?

Nem, nem figyeltem rád.

Azt hiszem, tudnálak szeretni.

Jöjj, felejtünk el mindent, Mindent. Csókolj meg. Csókolj meg.

Koliger Margit fordítása

* Részletek a szerző azonos című, a pancsovai Libertatea kiadásában, megjelent regényéből. (A ford.)